

Przegląd polityki obronnej i odstraszania NATO *Chicago, 20 maja 2012 r.¹*

I. Wprowadzenie / kontekst

1. Na szczycie w Lizbonie szefowie państw i rządów zlecieli generalny *przegląd potencjału* odstraszania i obrony Sojuszu przed szerokim spektrum zagrożeń, z uwzględnieniem zmian zachodzących w międzynarodowym środowisku bezpieczeństwa. Przez ostatni rok NATO poddawało wnikliwej analizie stan odstraszania i obrony. Rezultaty przeglądu są przedstawione poniżej.

2. Najważniejszym obowiązkiem NATO jest obrona naszego terytorium i społeczeństw przed atakiem, zgodnie z postanowieniami artykułu 5 Traktatu Waszyngtońskiego. Sojusz nie uważa żadnego kraju za wroga. Nie należy jednak wątpić w determinację NATO, gdyby bezpieczeństwo któregoś z jego członków zostało zagrożone. NATO zagwarantuje utrzymanie pełnego zakresu zdolności do odstraszania i obrony przed wszelkimi zagrożeniami bezpieczeństwa naszych społeczeństw, jeśli takie powstały. Celem sojuszników jest wzmocnienie odstraszania jako istotnego elementu zbiorowej obrony oraz przyczynienia się do niepodzielnego bezpieczeństwa Sojuszu.

3. Przegląd wzmocnił spójność Sojuszu oraz trwałą wiarygodność jego pozycji. Wykazał również na nowo wartość wysiłków Sojuszu, których celem jest wpływanie w pozytywny sposób na międzynarodowe środowisko bezpieczeństwa poprzez kooperatywne bezpieczeństwo oraz wkład, jaki kontrola zbrojeń, rozbrojenie i nieprolifracja mogą wnieść do osiągnięcia celów bezpieczeństwa, celów, które są w pełni zgodne z celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych i Traktatu Północnoatlantyckiego. NATO będzie nadal dążyć do utrzymywania bezpieczeństwa przy jak najniższym poziomie sił.

¹ „Bezpieczeństwo Narodowe” nr 22, *op.cit.*, s. 197–205.

4. Strategiczna Koncepcja NATO opisuje *środowisko bezpieczeństwa*, na które składa się szeroki i wciąż ewoluujący zestaw szans i wyzwań dla bezpieczeństwa terytorium i ludności NATO. Chociaż zagrożenie związane z konwencjonalnym atakiem na terytorium NATO jest niewielkie, nie można go ignorować. Utrzymujące się konflikty regionalne nadal są powodem do niepokoju Sojuszu, podobnie jak rosnące wydatki na obronę w innych częściach świata oraz zdobywanie przez wschodzące potęgi coraz bardziej zaawansowanych zdolności. Globalizacja, wyłaniające się wyzwania w zakresie bezpieczeństwa, takie jak zagrożenia cybernetyczne, ograniczenia dostępu do kluczowych środowisk i zasobów naturalnych, w tym ryzyko zaopóźnienia w dostawach energii, oraz pojawienie się nowych technologii będą nadal kształtować przyszłe środowisko bezpieczeństwa w obszarach będących przedmiotem zainteresowania NATO. Pewne podatne na zagrożenia, słabe i upadłe lub upadające państwa, łącznie ze zwiększającymi się zdolnościami aktorów niepaństwowych, będą w dalszym ciągu źródłem niestabilności i potencjalnych konfliktów. Czynniki te wraz z istniejącymi zagrożeniami i wyzwaniami, takimi jak proliferacja rakiet balistycznych oraz broni masowego rażenia, piractwo i terroryzm, będą nadal wpływać na nieprzewidywalność środowiska bezpieczeństwa.

5. Obecne *środowisko gospodarcze* jest pełne wyzwań, czego dowodem są wprowadzane w ostatnim czasie redukcje w budżetach obronnych wielu państw sojuszniczych oraz możliwość dalszych cięć. W szczególności sojusznicy uznają wyzwanie, jakim jest utrzymanie nowoczesnych i skutecznych sił konwencjonalnych w czasach ograniczonych budżetów. Mimo tych trudności finansowych sojusznicy są zaangażowani w utrzymanie pełnego zakresu zdolności niezbędnych do utrzymania ambicji Sojuszu oraz rozwijają innowacyjne podejścia do współpracy w zakresie podnoszenia zdolności, które pomogą osiągnąć ten cel.

6. Wydarzenia w środowisku strategicznym, jakie nastąpiły od czasu szczytu w Lizbonie, oraz sam przegląd potwierdziły wagę trzech podstawowych zadań, określonych w Koncepcji Strategicznej. Po raz kolejny potwierdzamy nasze zaangażowanie w *zbiorową obronę*, która pozostaje kamieniem węgielnym Sojuszu, w *zarządzanie kryzysowe* oraz *kooperatywne bezpieczeństwo*.

7. Zdecydowana polityka odstraszenia i obrony wzmacnia zwartość Sojuszu, w tym także więź transatlantycką, które Sojusz osiąga poprzez sprawiedliwy i trwałe podział ról, obowiązków oraz ciężarów.

II. Wkład wnoszony przez siły jądrowe

8. Broń jądrowa stanowi podstawowy komponent całokształtu zdolności NATO do odstraszania i obrony, obok sił konwencjonalnych i obrony przeciwrakietowej. Przegląd wykazał, że potencjał jądrowy Sojuszu spełnia obecnie kryteria stanu skutecznego odstraszania i obrony.

9. Okoliczności, w jakich rozważanoby jakiekolwiek użycie broni jądrowej, są skrajnie odległe. Dopóki istnieć będzie broń jądrowa, dopóty NATO pozostanie sojuszem nuklearnym. Najwyższą gwarancję bezpieczeństwa dają sojusznikom strategiczne siły jądrowe Sojuszu, szczególnie te Stanów Zjednoczonych; niezależne strategiczne siły nuklearne Wielkiej Brytanii i Francji, które odgrywają własne role odstraszania, wnoszą wkład do całości potencjału odstraszania i bezpieczeństwa sojuszników.

10. Sojusznicy uznają wagę niezależnych i jednostronnych negatywnych gwarancji bezpieczeństwa, jakie oferują Stany Zjednoczone, Wielka Brytania oraz Francja. Te gwarancje zapewniają – bez uszczerbku dla odrębnych zastrzeżeń, które każde z państw załączyło do tych gwarancji, włączając w to nieodłączne prawo do samoobrony, uznawane na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych – że broń jądrowa nie będzie zastosowana ani użyta do zastraszania wobec państw nieposiadających broni jądrowej będących jednocześnie stronami Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej oraz stosujących się do zobowiązań w sprawie nuklearnej nieprolifracji. Sojusznicy ponadto uznają wartość, jaką mają te oświadczenia w wysiłkach zmierzających do zatrzymania rozprzestrzeniania broni jądrowej. Sojusznicy odnotowują, że państwa, które przydzieliły NATO broń jądrową, stosują wobec niej gwarancje, jakie każde z nich zaoferowało na poziomie narodowym, w tym osobne warunki, które każde z tych krajów dołączyło do tych gwarancji.

11. Dążąc do stworzenia warunków i rozważając opcje dalszych redukcji niestrategicznej broni jądrowej przydzielonej NATO, zainteresowani sojusznicy², zapewnią jej bezpieczeństwo i ochronę oraz utrzymanie jej efektywności dopóty, dopóki NATO pozostawać będzie sojuszem nuklearnym. Wymaga to skupienia się na niezawodnym przywództwie oraz instytucjonalnej perfekcji w misji nuklearnego odstraszania, jak również planowego przewodnictwa zgodnego z wymogami XXI w.

² Tj. wszyscy członkowie Grupy Planowania Nuklearnego.

12. W związku z naszym zobowiązaniem do utrzymania sojuszu nuklearnego tak długo, jak długo istnieć będzie broń nuklearna, sojusznicy są zgodni, że Rada Północnoatlantycka przydzieli właściwym komisjom zadania przygotowania koncepcji zapewnienia możliwie jak najszerszego możliwego udziału sojuszników³ w podziale odpowiedzialności nuklearnych przedsięwzięć, w szczególności w razie, gdyby NATO miało zdecydować się na zmniejszenie swej zależności od niestrategicznej broni jądrowej rozmieszczonej w Europie.

III. Wkład wnoszony przez siły konwencjonalne

13. Konwencjonalne siły sojuszników, ich skuteczność wzmocniona strukturami i procedurami Sojuszu, w których są łączone, stanowią niezbędny wkład do odstraszania przed szerokim spektrum zagrożeń oraz do obrony. Ze swej natury mogą być one używane w sposób elastyczny i zapewniać Sojuszowi szeroką gamę opcji, które pozwalają mu reagować na nieprzewidziane sytuacje. Mają one także wkład w widoczną gwarancję zwartości Sojuszu, jak również determinację i zobowiązanie do odpowiedzi na kwestie dotyczące bezpieczeństwa każdego z członków Sojuszu.

14. Pośród kluczowych cech charakteryzujących siły sojusznicze muszą się znaleźć nowoczesność, elastyczność, interoperacyjność oraz zdolność do odnalezienia się w rozmaitych okolicznościach, m.in. podczas operacji bojowych o dużej intensywności. Siły takie muszą być w stanie prowadzić z powodzeniem i utrzymywać szeroki zakres operacji związanych z *obroną kolektywną* i *reagowaniem kryzysowym*, w tym na strategiczny dystans. Istotne jest, aby można je było szybko dyslokować i utrzymać; aby były w stanie prowadzić operacje wspólnie z innymi państwami i organizacjami oraz mogły się dostatecznie adaptować do nieprzewidzianego rozwoju wypadków. Muszą również przyczyniać się do stawienia czoła przyszłym wyzwaniom, takim jak ataki cybernetyczne, terroryzm, przerwanie krytycznych linii dostaw oraz proliferacja broni masowego rażenia. Sojusznicy zobowiązują się do zwiększania możliwości dla swych sił konwencjonalnych, zwłaszcza tych w Siłach Odpowiedzi NATO, wspólnego przeprowadzania ćwiczeń oraz szkoleń i w ten sposób między innymi wzmacniania zdolności zgodnego operowania wszędzie na terytorium Sojuszu i poza nim.

³ Tj. wszystkich członków Grupy Planowania Nuklearnego.

15. Większość potencjału konwencjonalnego, który jest obecnie dostępny i będzie dostępny podczas przyszłych operacji prowadzonych przez Sojusz, zapewniają indywidualnie sojusznicy; dlatego muszą zapewnić *adekwatne środki* dla wyposażenia swoich wojsk, tak aby miały wymagane cechy, bez względu na obecne, prawdopodobnie przedłużone trudności finansowe.

16. Niemniej jednak wystawienie i utrzymanie zdolności niezbędnych do realizowania całego zakresu misji sojuszniczych w czasach *ostrzych ograniczeń budżetowych* wymaga nowego podejścia koncepcyjnego, które na pierwszym miejscu stawia ustalenie i dążenie do realizowania priorytetów, wielonarodową współpracę oraz odpowiednią specjalizację, jak również zwiększanie wysiłków w celu zapewnienia interoperacyjności sił sojuszników i, odpowiednio, naszych partnerów. Trwające prace zmierzające do nakreślenia tego, jak Sojusz zamierza sprostać przyszłym wymaganiom dotyczącym zdolności, czyli Siły NATO 2020, będą w tym kontekście kluczowe. Ten pakiet będzie kontynuować trwające właśnie ważne prace nad *transformacją i reformą* struktur Sojuszu oraz procedur jako częścią skutecznego i odpowiedzialnego finansowo podejścia do rozwoju zdolności. Powinno to dotyczyć dalszego rozwoju potencjału obrony cybernetycznej oraz włączania jej do struktur i procedur Sojuszu. Tak jak zostało to już wyrażone w Koncepcji Strategicznej, ważną kwestią dla NATO i Unii Europejskiej pozostanie pełniejsza współpraca w obszarze rozwoju potencjałów, aby unikać niepotrzebnego dublowania wysiłków i zapewnić maksymalną opłacalność.

17. Konwencjonalne siły sojusznicze mają ważną rolę do odegrania we wspieraniu *wspólnego bezpieczeństwa*, m.in. poprzez współpracę i kontakty z siłami zbrojnymi krajów partnerskich. Takie działania mogą mieć szerszy efekt stabilizacyjny, sprzyjając kształtowaniu i poprawie środowiska bezpieczeństwa Sojuszu, zaszczepiając stabilność i zapobiegając konfliktom.

IV. Wkład wnoszony przez obronę przeciwrakietową

18. Proliferacja rakiet balistycznych budzi coraz większy niepokój Sojuszu i jest coraz większym zagrożeniem dla jego bezpieczeństwa. Potencjał obrony przeciwrakietowej NATO będzie bardzo istotnym uzupełnieniem zdolności Sojuszu do odstraszania i obrony. Wzmocni on zaangażowanie we wspólną obronę przed zagrożeniami XXI w. W Lizbonie sojusznicy doszli do porozumienia w sprawie zdolności do obrony rakietowej, która zapewnia

objęcie pełnym zakresem i ochroną ludności, terytorium i sił europejskich krajów NATO przed zagrożeniem, jakie stwarza proliferacja rakiet balistycznych. Opiera się ona na zasadach niepodzielności bezpieczeństwa sojuszniczego i solidarności NATO, sprawiedliwego rozłożenia ryzyka i obciążeń, jak również rozsądnego wysiłku, z uwzględnieniem poziomu zagrożenia, finansowej wydolności i technicznej wykonalności oraz według najnowszych wspólnych ocen zagrożenia uzgodnionych przez Sojusz. Obrona przeciwrakietowa stanie się integralną częścią całokształtu obronnej postawy Sojuszu, w większym stopniu wzmocni więź transatlantycką i przyczyni się do niepodzielności bezpieczeństwa sojuszników.

19. W Chicago szefowie państw i rządów ogłosili, że NATO osiągnęło przejściową zdolność w zakresie obrony przeciwrakietowej. Stany Zjednoczone włączą Europejskie adaptacyjne fazowe podejście w natowski system obrony przeciwrakietowej. Przywódcy Sojuszu witają także z zadowoleniem decyzje podjęte przez poszczególne kraje członkowskie, które mają na celu wkład w system obrony przeciwrakietowej NATO, zachęcają do kolejnych dobrowolnych wkładów ze strony sojuszników, w tym poprzez wielonarodową współpracę, których celem jest zapewnienie odpowiednich zdolności. Sojusz będzie nadal wdrażać podjęte w pakiecie lizbońskim zobowiązanie dotyczące najpilniejszych potrzeb związanych z budowaniem zdolności prawdziwie interoperacyjnej obrony przeciwrakietowej NATO opartej na sieci dowodzenia i kontroli natowskiej Aktywnej warstwowej obrony teatru działań przed rakietami balistycznymi (ALTBMĐ) oraz sieci kontroli jako szkieletu jej uruchomienia.

20. Obrona przeciwrakietowa może uzupełniać rolę, jaką odgrywa broń jądrowa w odstraszaniu; nie może jej jednak zastąpić. Ta zdolność ma charakter czysto defensywny i została ustanowiona w świetle zagrożeń płynących spoza obszaru euroatlantyckiego. Oczekuje się, że zdolności obrony przeciwrakietowej NATO skomplikowałyby plany przeciwnika i zminimalizowałyby wyrządzone szkody. Skuteczna obrona przeciwrakietowa dostarczy również cennego czasu na podjęcie decyzji w sytuacji kryzysowej. Podobnie jak inne systemy uzbrojenia, potencjał obrony przeciwrakietowej nie jest w stanie zaoferować całkowitej i trwałej skuteczności. Natowska zdolność do obrony przed rakietami balistycznymi wraz ze skuteczną bronią jądrową i siłami konwencjonalnymi, jest dowodem naszej determinacji w zakresie odstraszania i obrony przed wszelkimi zagrożeniami dla bezpieczeństwa naszych społeczeństw, płynącymi spoza obszaru euroatlantyckiego.

21. Obrona przeciwrakietowa NATO nie jest wymierzona w Rosję ani nie ma na celu podważania strategicznego czynnika odstraszającego Rosji. Sojusz w duchu wzajemności, maksymalnej przejrzystości oraz obopólnego zaufania będzie w sposób energiczny dążył do współpracy w zakresie obrony przeciwrakietowej z Rosją oraz – zgodnie z sojuszniczą polityką angażowania – z krajami trzecimi w obszarze obrony przed rakietami balistycznymi, nawiązywał kontakty z odpowiednimi państwami, podejmując decyzje za każdym razem indywidualnie.

V. Wkład wnoszony przez kontrolę zbrojeń, rozbrojenie i nieprolifrację

22. Kontrola zbrojeń, rozbrojenie oraz nieprolifracja odgrywają *ważną rolę* w osiągnięciu przez Sojusz celów związanych z bezpieczeństwem. Zarówno sukces, jak i porażka tych wysiłków mogą mieć bezpośredni wpływ na środowisko kreujące zagrożenie NATO i stąd w ten sposób dotyczyć polityki odstraszania i obrony. Tam gdzie to się udało, wysiłki przekładały się na bardziej bezpieczne, stabilne i przewidywalne stosunki międzynarodowe na niższych szczeblach sił zbrojnych i zbrojeń poprzez skuteczne i weryfikowalne porozumienia o kontroli zbrojeń oraz, w zakresie rozbrojenia, eliminację bądź zakaz stosowania całych kategorii uzbrojenia. Istniejące porozumienia dotyczą prawie wszystkich aspektów pracy Sojuszu. Jednakże, jak dotąd nie udało się w pełni osiągnąć wszystkich celów, a świat w dalszym ciągu stoi w obliczu kryzysów związanych z proliferacją, problemów koncentracji sił lub braku przejrzystości.

23. NATO *angażuje się na różne sposoby*, np. poprzez koordynację stanowisk dotyczących niektórych kwestii związanych z kontrolą zbrojeń konwencjonalnych, oraz służąc jako forum dla konsultacji i wymiany informacji, również z partnerami, na tematy rozbrojenia i nieprolifracji. W zakresie kontroli zbrojeń konwencjonalnych Sojusz przyjął bezpośrednią rolę koordynującą zarówno w negocjacjach, jak i we wdrażaniu. W innych przypadkach dotyczących rozbrojenia i nieprolifracji NATO przyczynia się do zwiększania świadomości międzynarodowej.

24. Sojusz jest zdecydowany, aby – w sposób, który sprzyja stabilności międzynarodowej i opiera się na zasadzie nieumniejszonego bezpieczeństwa dla wszystkich – dążyć do bardziej bezpiecznego świata dla wszystkich i stworzyć *warunki dla świata bez broni nuklearnej*, zgodnie z celami postawionymi w Układzie o nieprolifracji broni jądrowej.

25. Mając na celu opracowanie szczegółowych propozycji oraz zwiększenie wzajemnego zrozumienia w sprawie natowskiej i rosyjskiej polityki niestrategicznych sił nuklearnych w Europie, sojusznicy oczekują dalszego rozwoju przejrzystości i wymiany idei budowania zaufania z Federacją Rosyjską w Radzie NATO-Rosja.

26. Od zakończenia zimnej wojny NATO w ogromnym stopniu ograniczyło liczbę, rodzaje oraz gotowość głowic nuklearnych rozmieszczonych w Europie, a strategia sojusznicza w znacznie mniejszym stopniu opiera się na broni jądrowej. Biorąc pod uwagę te dokonania oraz szersze środowisko bezpieczeństwa, NATO jest gotowe rozważyć dalsze zmniejszenie wymogu dotyczącego liczebności broni jądrowej przydzielonej Sojuszowi w kontekście poczynienia przez Rosję podobnych kroków, zważywszy zwłaszcza na większe zasoby rosyjskiej niestrategicznej broni jądrowej zmagazynowanej na obszarze euroatlantyckim.

27. Sojusznicy są zgodni, że Rada Północnoatlantycka zleci właściwym komisjom dalsze rozważenie, w kontekście szerszego środowiska bezpieczeństwa, co Sojusz oczekiwałby jako odwzajemnione działania rosyjskie, które pozwoliłyby na znaczące redukcje w arsenale wysuniętej naprzód niestrategicznej nuklearnej broni.

28. Ponadto sojusznicy wspierają i zachęcają Stany Zjednoczone oraz Federację Rosyjską do kontynuowania wzajemnych wysiłków mających promować strategiczną stabilność, zwiększać przejrzystość i dalsze redukcje broni jądrowej.

29. Potwierdzając wagę Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie, sojusznicy nadal angażują się w *kontrolę zbrojeń konwencjonalnych* oraz zachowanie, wzmocnienie i zmodernizowanie reżimu kontroli zbrojeń konwencjonalnych w Europie na kluczowych zasadach i zobowiązaniach.

30. Sojusznicy uważają, że Komitet do spraw kontroli broni masowego rażenia i rozbrojenia odgrywa pożyteczną rolę w przeglądzie i zgodnie postanawiają po szczycie, na podstawie mandatu Rady Północnoatlantyckiej, powołać komitet jako forum konsultacyjno-doradcze z mandatem.

VI. Wnioski końcowe – utrzymanie „właściwej kombinacji” zdolności

31. Przegląd polityki obronnej i odstraszania NATO potwierdził, że Sojusz musi mieć pełen zakres zdolności niezbędnych do odstraszania

i obrony przed zagrożeniami bezpieczeństwa ludności, jak i terytorium Sojuszu – co jest najważniejszym obowiązkiem NATO. Jak zostało to już zaznaczone powyżej, Sojusz zdecydował, że w obecnych warunkach istniejąca kombinacja zdolności oraz plany ich dalszego rozwoju mają mocne podstawy.

32. NATO zobowiązuje się zachować odpowiednią kombinację zdolności nuklearnych, konwencjonalnych oraz w zakresie obrony przeciwrakietowej do celów odstraszania i obrony, aby wypełnić zobowiązania postawione w Koncepcji Strategicznej. Zdolności te, poparte zintegrowaną strukturą dowództwa NATO, dają największą pewność bezpieczeństwa Sojuszu i jednocześnie zapewnią, że będzie on mógł odpowiedzieć na różnego rodzaju wyzwania i nieprzewidywalne okoliczności w wysoce złożonym i ewoluującym środowisku międzynarodowego bezpieczeństwa. Sojusznicy są zdecydowani rozwijać sposoby, dzięki którym ich siły staną się skuteczniejsze poprzez kreatywną i podlegającą adaptacji współpracę w ramach Sojuszu oraz z partnerami, tak aby podnieść wartość i wzmocnić interoperacyjność, dzięki czemu ich siły będą w stanie lepiej reagować na pełen wachlarz zagrożeń bezpieczeństwa w XXI w., osiągając bezpieczeństwo większe niż indywidualne osiągnięcia któregokolwiek z sojuszników.

33. Sojusznicy zobowiązują się dostarczać zasoby potrzebne do zapewnienia wiarogodności, elastyczności i zdolności do przystosowywania się całokształtu polityki odstraszania i obrony NATO, jak również wdrażania perspektywicznych pakietów związanych ze zdolnościami obronnymi, co także zostanie uzgodnione w Chicago. W trakcie naturalnych procesów zachodzących w Sojuszu będziemy rewidować odpowiednie polityki i strategie Sojuszu, aby brać pod uwagę zasady i oceny przedstawione w niniejszym przeglądzie polityki.

34. NATO będzie nadal dostosowywać swoją strategię, w tym tę dotyczącą zdolności oraz innych środków niezbędnych do odstraszania i obrony, zgodnie z trendami zachodzącymi w środowisku bezpieczeństwa. W tym kontekście sojusznicy będą stale dokonywać przeglądu ich konsekwencji dla międzynarodowej stabilności oraz bezpieczeństwa euroatlantyckiego w związku z nabywaniem nowoczesnych zdolności wojskowych w regionach i krajach znajdujących się poza granicami Sojuszu. Niniejszy przegląd polityki potwierdza, że Sojusz jest zaangażowany w utrzymanie zdolności odstraszania i obrony niezbędnych do zapewnienia sobie bezpieczeństwa w nieprzewidywalnym świecie.